

Kapitola **Veřejná soutěž**

úsek	text	datum	Shrnutí odstavce
------	------	-------	---------------------

Vzhledem k tomu, že vše živé lze charakterizovat jako soutěž projektů, podívejme se na veřejnou soutěž. Ta je obvykle financována z mnoha menších příspěvků velkého počtu lidí, a to buď formou daní, nebo darů.

V obou případech lze předpokládat, že přispěvatelé očekávají soutěž férovou. Kdyby např. přispívali darem na nějakou sochu, a bylo jim prozrazeno, že předseda komise na zadání zakázky si za polovinu ceny udělá s rodinou výlet do Himálají, asi by si příspěvek velmi rozmysleli.

Podobné pocity vedou k tomu, že lidé přestávají být ochotni podporovat projekty druhých lidí. Společnost, která rozvíjí málo projektů, začne upadat, a v soutěži s jinými společnostmi prohraje.

Proto je pro úspěch národa klíčová férovost veřejných soutěží. Jak jí ale dosáhnout?

Proces zadání veřejné zakázky se skládá z:

- a) Výběr námětu
- b) Volba podmínek
- c) Rozsah námětu
- d) Financování
- e) Oslovení uchazečů
- f) Výběr vítěze
- g) Hodnocení hotového projektu
- h) Úhrada financí vítězi

Ve všech těchto bodech může dojít k neférovému jednání například:

- a) výběr námětu - jsou peníze na opravu v jedné ulici, ale oprava je nutná ve 4 ulicích
- b) Volba podmínek - Nabídky se mohou účastnit pouze firmy, které mají nad 100 zaměstnanců, a mají sídlo nejméně 5 let v naší čtvrti = vyloučím skoro všechny s výjimkou firmy svého spolužáka.
- c) Rozsah námětu - Pokud bylo rozhodnuto o opravě chodníku v ulici A, zatímco já chci, aby se opravoval v ulici B, zkusím omezit opravu z plánovaných 400 m na pouhých 50 m nejkritičtějších míst, a zbylé peníze přesunout do B
- d) Financování - 1 m2 dlažby chodníku mohu vyčíslit na 5 Gratů, nebo na 30 Gratů.
- e) Oslovení uchazečů - Mohu upozornit svého oblíbence, aby se připravil na 15.5. s nabídkou, a zařídím v podmínkách pár položek, jejichž příprava zabere aspoň měsíc. Pak dám termín k odevzdání nabídek co nejvíce zkrácený.

- f) Výběr vítěze - Mohu stanovit, že součástí nabídky bude vzorek dlažební kostky, kterou uchazeč zamýšlí použít na opravu chodníků, a že kvalitu a vzhled kostky bude posuzovat zvláštní komise. Za kvalitu kostky bude 50% bodů, za výhodnou cenu 50% bodů. Pak si nechám provést technické zkoušky dlažby spolužáka, kterému vyjde jako nejlepší ta dlažba, kterou jsem mu označil.
- g) Hodnocení hotového projektu - pokud zakázku vyhrál můj spolužák, omluvím všechny hlavní nedostatky, pro pořádek vytknou pár drobností a provedení schválím. Pokud vyhrála přes všechny snahy jiná firma, mohu je dusit a ždímat.
- h) Úhrada financí vítězi - Není-li to v soutěži přísně vymezeno, mohu svému spolužákovi zaplatit okamžitě. Zato konkurenci mohu prodlévat, dokud to jde, a odvolávat se na všechno možné.

Ve všech zmíněných bodech je férovost ohrožena lidským faktorem. Jak eliminovat vliv předsedy komise? Jak při tom neparalyzovat rozhodovací proces?

Jedním z mála nestranných procesů je losování. Losování je založeno na tom, že nerozhodne žádný člověk, ale náhoda. Kromě toho, že i losování lze zmanipulovat, je to jediné řešení nevyžadující přítomnost Boha.

Mohli bychom věnovat podrobnou pozornost každému z bodů, ale překračovalo by to rámec obecného pojednání. Jako ukázkou tedy proberme jen dva z bodů:

- e) Oslovení uchazečů - Je oblíbeným trikem, že se do soutěže přihlásí nastrčení uchazeči, kteří pomohou:
- vytvořit dojem, že je mnoho soutěžících, ač je jich málo
  - v případě vítězství nastrčeného uchazeče si nějak (např. odstoupením, zapojením subdodavatele) zařídí, že vlastně zakázku zpracovává předvybraný.
- Proto je třeba zařídit, aby účast v soutěži nebyla zadarmo, aby i nastrčené subjekty o něco přicházely - startovné.
- Dále aby na určitou dobu vázaly své prostředky, které budou jako vratná kauce. Tím se sníží zájem nastrčených firem. A kauce propadne ve chvíli, kdy vítězný uchazeč nabídku odmítne, nebo nebude vykonávat sám - tedy předané vítězství nebude zadarmo.

Výše kauce by měla být odvozena od předpokládaného zisku, takže i když druhý v pořadí uhradí kauci za nastrčeného prvního, sebere mu to zisk z operace, který se naopak dostane zpátky do veřejného rozpočtu.

Rovněž propadne, pokud vítěz selže pro nezpůsobilost.

Příklad1 Zakázka na chodník

Zakázka na vydláždění chodníků v ulici dlouhé 1 km, tj. 5000 m².

Předpokládaná cena bude 8 Gratů/m², tj. cena zakázky 40 000 gratů. zdravá část zisku by se mohla pohybovat kolem cca 30%, tedy kauce bude 12 000 Gratů.

Firma, které banka nepůjčí 12 000 Gratů na účast a na vratnou kauci, asi není důvěryhodná. Je správné, že bude vyřazena ze soutěže.

Avšak co velké subjekty? Nebudou nepřiměřenou měrou zvýhodněni? Kauce sice problém nebude, ale tím, že se ztíží účast nastrčených subjektů, nebudou velcí hráči v soutěži vystupovat jako knížata.

f) Výběr vítěze

Jeden z nešvarů je, že při zakázce za 40 000 Gratů jeden nabídne 38000 Gratů a druhý 37999 Gratů a už ten druhý zvítězí. Jejich nabídky však jsou z hlediska ceny fakticky shodné. Proto by se mezi členy skupiny, která podala nejvýhodnější nabídky, mělo ještě losovat. Např. je-li uchazečů, kteří splnili podmínky, více než 3, vyberou se všichni, jejichž nabídka je k nejvýhodnější nabídce blíže než 10% (základem je nejvýhodnější nabídka). Mezi nimi se vylosuje. Pokud splnili podmínky jen 3 nebo méně, vylosuje se mezi těmito všemi:

Vidíme, že do procesu veřejných soutěží jsou navržena celkem 4 losování. Nebude za těchto okolností ohroženo nestranné losování? Zajistit nestrannost losování je pro celý proces klíčové. Ukázkou uznávaného losování je třeba ruleta, kde všichni přihlízející sledují kutálení kuličky. Není samozřejmě vyloučeno instalovat nějaký mechanismus, který chování kuličky ovlivní (třeba elektromagnet, ale takové zařízení by zřejmě bylo možné odhalit za provozu snímáním elektromagnetického záření.

Kauce je výhodná i pro respektování zadání. Např. firma slíbí záruku na dodané řešení 6 let, ale dva roky po zakázce ukončí činnost likvidací. Pokud je kauce dobře navržena, tento obrat se výherci nevyplatí.

Závěr **Otázce veřejných soutěží má smysl věnovat na základě poznatků antecepční teorie samostatnou pozornost. Jedná se o budoucnost celku, který soutěž vypisuje. Ti, kteří závažným způsobem tuto soutěž narušují, jsou nepřáteli kolektivu.**